

ponit celestis sponsa quod manus sui dilecti, sunt aurea plena hyacinthis; plenæ, nempe, lapidibus preciosis celestium donorum, ut Divinum sponsum quærat, nonne sat erat intimus amor, quo supra modum diligebant eum ad quid insuper addit, quod manus sunt aureæ, plenæ omni lapide pretioso: Gilbertus ferny. 42. Ut velocius currant & annuntient, quia amore languo. Et si eximio amore astringebantur cum dilecto, tamen manus ejus declarantur aureæ plena hyacinthis; hoc est donorum celestium, quamvis ingens esset amor; tamen expectatio donorum intuitu lucri, ac retributionis, vehementis stimulus: Ut velocius currant, & annuntient.

Gilbert. Homo ex sua inclinatione maxime movetur retributione donorum.

60. D. Chrysol.

Secundò, D. Chrysológus sermón. 22. ait: *Vendite, quæ possidetis: non potest dominari omnibus, nisi is, qui propriis non tenetur.* Ille qui omnia à se dimittit, & Christi paupertatem amplectitur, omnium acquirit dominium, & principatum, & quæ meliora, & pauciora sunt: Exiit David cum Goliath ipsum percussit prosternebat, inde gloriosa victoria triumphante femine decantant: *Saul percussit mille, & David decem millia.* 1. Reg. 18. n. 6. Gener. Regis, & primus in Israël, & tandem illius magnificus Rex, quæ omnia illi advenerunt ex prostrato Philisthæo, quid habuit David in illa victoria ad tantam gloriam? Recole quod quando exiit in prælium, Regis arma, illiusque ornamenta dimisit; 1. Reg. 17. n. 38. & tamen humili veste pastoralis pellicæ ad prælium proecessit; & qui magna secularia contempnit ab illis que denudatus à se projecit vilibus, & abjectis contentus, tantum plenus Deo in ipso confidens gloriosus agit triumphos, & validissimas tyrannorum phalanges ridebit; omniaque mundi pretiosa tanquam eorum Dominus pedibus conculecabit. D. Ambros. lib. 10. in Lucam ad cap. 21. ait: *Si quis Goliath exurgat inanis, aique præcelsus, timentibus caeteris, exurgat humilis David, Regis abiciens arma terrena, sumens fidei tela leviora, & jaculum pura confessionis inorguens, persecutoris vulnerat impudentiam. Huic victori occurrunt juvencula dicentes: Percussit Saul in millibus, David in decem millibus. Quod indicio est, victores saeculi, Principibus amiserunt.* Expende illud: Regis abiciens arma terrena, & iterum: Victores saeculi, Principibus amiserunt.

1. Reg. 18.

1. Reg. 17.

Pauper terrena abiciens de omnibus triumphat, & omnia possidet. D. Ambros.

61. D. Chrysol.

Tertiò, D. Chrysológus sermón. 22. ait: *Homo tali monitu, Christus te ditare voluit non nudare, manere tibi tua voluit, non perire, perpetuari non evacuari, sacculos imperavit justis te transferre, non perdere: Mandat vendere omnia, & facere sacculos, quæ non repugnant inter se, sed maximè coherent, ut sciat homo, si quæ pauperi dat, quod non ab eis alienatur, nec denudatur, sed ea ipsi reservata manent multiplicata fructu; & ideo mandat facere sacculos ad amplissimam mercedem recipiendam. Ait Paulus 1. Corinth. 9. num. 6. Qui parce seminat, parce, & metet, & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet.* Juxta mentem D. Ambrosii qui seminat in benedictionibus datis pauperi per elemosynam de benedictionibus metet fructum centuplum. Eusebius homil. 4. de Epiphania ait: *Esuriens, ait, dedisti panem, ille quidem pastus est, sed ad te rediit, quod dedisti cum fructibus, & usuris.*

1. Cor. 9.

D. Ambros.

Eusebius

Cum benediceret Jacob filios suos, ac venisset ad Joseph largissimam benedictionem ei impendit dicens: *Sedit in forti arcus ejus, inde pastor egressus est, lapis Israël. . . Omnipotens benedixit tibi, benedictionibus caeli desuper, & benedictione abyssi jacentis dorsum, benedictionibus uberum, & vulvæ: Gen. 49. numer. 24. & 25. Dat ei benedictionem in benigna pluvia ac caeli influxu; datque ei benedictionem abyssi jacentis, nempe, fertilitatem terræ; magnam & dilatatam generationem, ac multiplicationem, tam in hominibus, quam animalibus. Benedicens Isaac ipsum Jacob; & ait: *Det tibi Deus de rore caeli, ac de pinguedine terra: Gen. 27. n. 28. At ipse Jacob benedicens Joseph non solum dat benedictionem, ut ei dedit Pater suus Isaac, de rore caeli, ac de pinguedine terræ, sed insuper addidit benedictionem uberum, & vulvæ, largam, & amplam generationem, cum magnificis, ac amplissimis titulis; Arcus fortis, pastor; lapis Israël, id est, illius firmamentum Isaac benedixit Jacob, ut filium suum, Justum, ac sanctum: At ipse Jacob benedictionem impendit Joseph, ut filio suo, ut iusto, & sancto, sed etiam ut pastori, qui famelico populo alimenta ministravit, & subvenit tempore necessitatis, non tantum benedicetur ut filius justus, ac sanctus, sed insuper illustriori, ac majori benedictione super caeteros condecoratur, ac inter omnes trophæum, & palmam erigit. Theodor. q. 96. in Genesim ait: *Pietas ei palmam retulit, & esca suis egentibus exhibita, illum in gloriosum Israël pastoris titulum exivit.***

62. Gen. 49.

Gen. 17.

Jus per elemosynam erigit palmam super caeteros.

Theodor.

Baptismus, quo Christus habet baptizari.

Luc. 12. num. 50. Baptismo autem habeo baptizari; & quomodo coarctor usque dum perficiatur.

VERSIONES.

Syracus. Baptismo, est mihi, ut baptizet, multumque premordum perficiatur.

Persicus. Veruntamen multum sustineo doloris donec perficiatur.

Arabicus. Et mihi intinctio, qua tingendus sum, & ego laboro usque perficiatur.

Quidam apud D. Ambr. Quomodo coarctor, id est, contritor.

D. Epiphanius. Festino ut bibam illum.

D. Irenæus. Et valde propero ad illum.

EXPOSITIO.

Connexione textus? cum superioribus incipiamus; Dixerat Christus superiori vers. 49. *Ignem veni mittere in terram, quid volo nisi ut accendatur.* Explicat Christus D. quod ipse

Cohærens Textus.

ipse venit ut in cordibus hominum mittat ignem charitatis amoris, ac zelum honoris Dei Patris, ac salutis animarum; hunc ergo charitatis ignem quem venit mittere in animis hominum, ipse in se suscepisse ostendit per mortem & passionem suam: De qua modo agit Expositio Textus, patebit ex duabus quæstionibus sequentibus latius.

QUÆSTIO X.

Quare mors, & passio Christi dicitur Baptismus?

64. Christi mors dicitur Baptismus. Tertull. D. Cyprian. D. Ambros. Beda. Titus Bost. Euthym. Theophyl. Marc. 10. Psalm. 65. Psalm. 68.

Baptismo autem habeo baptizari: per baptismum intelligit mortem, & passionem suam, ut tenet venerabilis Patrum Senatus. Tertullian. lib. de Baptismo. D. Cyprian. Epist. ad Joboram; & hic D. Ambros. Beda. Titus Bostren. Euthym. Theophylactus: & aperte patet ex D. Marco 10. num. 38. ait Christus. *Potesis bibere calicem, quem ego bibiturus sum: aut baptismo, quo ego baptizor, baptizari.* Nam per multitudinem aquarum significatur ingens tribulatio, afflictio aut passio; Psalm. 65. num. 12. *Transivimus per ignem, & aquam, & eduxit nos in refrigerium:* Psalm. 68. num. 2. *salvum me fac Deus, quoniam intraverunt aqua usque ad animam meam.* Et multis aliis in locis Mors & passio Christi extitit altissimorum, ac vastissimum mare dolorum, tribulationum, ac peccatarum.

65. Euthym. Apoc. 1. Apoc. 7. Semper Christus nos lavat & purificat.

Deinde mors Christi rectè dicitur Baptismus, tam respectu ipsius, quam nostri: mors Christi extitit Baptismus, ac saluiferum lavacrum, quo purificati, ac mandati sumus. Ita in præfati Euthymius ait: *Baptisma, dixit Christus sui occasionem, tanquam nostri purificationem:* Sic ait Joan. in Apocalyp. 1. n. 5. *Qui dilexit nos, & lavit nos à peccatis in sanguine suo:* Et de sanctis dicitur Apocalyp. 7. num. 14. *Laverunt stolas suas, & dealbaverunt in sanguine Agni:* Unde ait Innocentius Tertius lib. 4. Mysteriorum Missæ. *Non solum lavit nos à peccatis nostris in sanguine suo, quando sanguinem suum fudit pro nobis in crucis patibulo: verum etiam quotidie nos lavat à peccatis nostris in sanguine suo, quando ejus sanguinem nos accipimus in calicis poculo.*

Innoc. III.

66. Joan. 19.

Mortuo Christo D. scribit D. Joan. 19. n. 34. *Unus militum lancea latus ejus aperuit, & continuo exiit sanguis, & aqua.* Ad quæ verba sic eleganter ait D. Chrysol. Tom. 6. homil. de Cæco: *Continuo exiit sanguis, & aqua: nec sic exierunt ut simpliciter fluerent, sed cum impetu, ut latronis corpus aspergerent, ut latronem aspersum baptizarent.* Nota verbum; *fluere cum impetu:* Ac si vi, & coactione reprimerebantur, dum non exibat, ac profluebant pro hominum salute.

67. Christus vehementer scitabat hominum salutem.

Mors, & passio Christi dicitur etiam baptismus per respectum ad ipsum Christum; præ vi amoris mors ei fuit tanquam baptismus ac suave; & dulce lavacrum, ac balneum ut satiaret, ac expleret sitim, ac esuriam, quam

pro morte sua & salute nostra habebat. D. Matthei 16. Ambros. in præfati lib. 7. Lucam expens. D. Ambros. dicit illud Christi D. *Tristis est anima mea usque ad mortem: Non ait: Tristis est anima mea ad mortem, sed usque ad mortem, tempus, nempe, mortis, ut notat sanct. Doctor Matth. 26. num. 38. & subdit. *Tempore mortis tristitiam prætendebat, quam non ex metu mortis sue, sed ex mora nostræ redemptionis asumpsit.* *Ut esuriret, sitiret, angereur, & contristaretur:* Tristis erat usque ad mortem ex dilatione nostræ redemptionis, quam maximè esuriebat, sitiebat ex illius mora vehementer agebatur. *Ex mora nostræ redemptionis.**

In persona Christi ait Regius Vates Ps. 61. num. 5. *Cucurri in siti:* Ac si diceret: sic vehementer in hominum salutem sitiebam, ut ad illam non solum festinarem, sed etiam pernici Psal. 22. quodam & vehementi impetu ferebar. Huic cogitationi consonat Titulus Psalmi 21. *Deus, Deus meus respice in me:* Qui totus ad litteram est de Passione Christi; juxta lectionem Aquilæ, ac D. Hieronymi, præfiguratur titulus: *pro cervæ matrina:* Quo exprimitur ingens ardor, quo cervus exagitur, ac currit ad torrentes & hoc pro quolibet tempore, sed quo martino, quando sitis est vehementior ac inflammator, ut sub tali metaphora denotetur ardentissima sitis, quam Christus pariebatur de morte, ac passione sua. D. Hieronym. in Psal. 6. *Cucurrit in siti:* sic ait sanct. Doctor. *Currit Dominus in sancta siti; cucurrit de caelo, venit in uterum, de utero in præsepium cucurrit, venit in uterum, de utero in præsepium cucurrit, venit ad fontem, esuriens venit ad arborem in cruce humani generis salutem sitiens: unde dictum est, de torrente in via bibes.* Expende: *Esuriens venit ad arborem:* Adhuc colaphis, alapis, flagellis, spinis cæsus esuriebat mortem, & passionem. *In cruce humani generis salutem sitiens:* Adhuc in cruce, tor tormentis sitiebat, donec de torrente sanguinis sui largiter effusi bibit, & satiatur, morte interveniente; ex quo perbelle dixit D. Chrysol. serm. 58. *Crucifixus in cruce mortem suscepit, sepulcrum patitur:* ubi ei desunt tormenta, cruciatus, & dolores, ibi patitur, & molestiam sustinet.

QUÆSTIO XI.

Quare Christus testatur de se, quod coarctatur usque dum perficiat suum baptismum?

Dixerat Christus D. *Baptismo habeo baptizari, & quomodo coarctor usque dum perficiatur?* Ultima verba sunt à nobis in hac quæstione explicanda. Lyranus duas affert expositiones, & prima quod Christus D. hoc dixit, ut significaret se mortem perhorrescere ac reformidare, sicut ipse postea dixit. *Tristis est anima mea usque ad mortem:* Tamen licet sensus inferior, & naturalis animæ Christi hoc dixisset ad ostendendam veritatem naturæ humanæ tam spiritu, ac zelo superans, & corrigens, ait: *Veruntamen non sicut ego volo,*

D. Hieroni. vehementer suum mortem exoptabat.

Chrysol.

Lyra. Christus ostendit verus. Dicitur & homo. Matth. 26.

volo, sed sicut tu vis: Ut sic ostenderetur verus Deus, & homo, ut homo timebat mortem, ut Deus generose appetebat.

7 Verus sensus. Verus, & genuinus sensus. Quomodo coarctator usque dum perficiatur: id est, angor, crucior, comprimor, ac veluti quandam animi molestiam, afflictionem sustineo prae desiderio moriendi pro gloria Dei, ac salute hominum usque dum perficiatur, & absolvatur. Pro hac expositione stant omnes Lecti nes, Syriacus: Multumque premor dum perficitur. Perficus: Multum sustineo doloris, donec perficiatur: Arabicus. Et ego laburo usque dum perficitur. Aliqui apud D. Ambrosium, Coarctator: & prae desiderio ipsius mortis legit D. Epiphanius: Festino ad illum: D. Irenaeus: Valde propero ad illam. Theophylactus ait: Baptismum mortem vocat; hanc autem valde desiderans ait: Et quomodo constringor, hoc est, quam sollicitus, & anxius sum, ac premor; donec perficiatur, scio enim mortem pro hominum salute. Euthymius: Quomodo coarctator donec perficiatur, veluti anxius sum propter celeritatem, sic D. Ambrosius. Beda, Titus & alij Patres communiter.

71. Toti res ex amore Christi bene explicatur. Sic moraliter explico. Animus Christi Domini prae desiderio moriendi coarctatur, ac comprimitur; nam ejus ingens charitas provocabat ut illico absque ulla mora, & tarditate crucem subiret, sanguinem funderet, & vitam daret pro hominum salute; tamen praeceptum Patris instabat pro certo, ac definito tempore; & ideo cum adveniret tempus suae passionis, dixit suis discipulis in horto: Surgite eamus, ecce appropinquavit, qui me tradet, Math. 26. num. 46. & suis inimicis comprehendentibus dixit: Haec est hora vestra, & potestas tenebrarum, Luc. 22. num. 54. Ait ergo Christus D. Quomodo coarctator donec perficiam illum: veluti homo in arcto, & angusto positus ut inter duos lapides coarctatur, & comprimatur, ac premitur quodammodo: ita animus Christi ex sua eximia Charitate urgebatur pro quolibet momento, & instanti vitam dare pro hominum salute; tamen ex dato praecepto Patris reprimebatur, ac continebatur ad perficiendum suum holocaustum in ara crucis pro certo & definito articulo temporis, & ita inter suum desiderium, ac praeceptum comprimebatur.

71. Quantum verò Christus Dominus coarctabatur, ac comprimebatur, & anxiebat

tur pro danda vita pro salute generis humani, non est, qui valeat explicare; pro quo bene notat Albertus Magnus quod Christus Dominus in praesenti dum loquitur, nomen quomodo, significat coarctationem esse inapplicabilem, Haec enim coarctio est, quam oculus non vidit, nec auris audivit, nec in corde hominis ascendit: Mai. 64. num. 4. propheta loquitur de Christo, in quo & quanta charitas Dei in eo preparaverit, ac ordinaverit, omnem mentem, & captum creatum excedit: quam oculus non vidit, nec auris audivit.

In ultima cena ait Christus Dominus Judae: Quod facis, fac citius; hoc autem nemo scivit ascumbentium, ad quid dixerit ei. Joann. 13. num. 28. Judas negotiabat proditionem; Satanas machinabatur crucem, Christus Dominus ardentem inhiabat ad mortem; tunc ait Judae: Quod facis, fac citius: Ac si Judae velocitatem, demonis investigationes respectu sui amoris, ut quid lentum, & morosum repararetur, ait Judae: Quod facis fac citius: non illius proditionem intendens, sed flammam sui desiderii urgentissimas prodens, Origenes apud Catenam: Poterat, vel Judae vel Satana Dominus dicere: Quod facis fac citius: provocans adversarium ad pugnam, vel proditorem ad subministrandum dispensationem, quae erat futura salubris saeculo, quare non amplius retardari nec protrahi, sed pro posse maturari volebat: Perpende ultima verba: Quam pro posse maturari volebat.

In rem nostram. Id quod subditur notandum est. Illoc autem nemo scivit ascumbentium, ad quid dixerit ei: Valde mirum quod nullus ex Apostolis potuit hoc intelligere, nec Iesus qui ad altissima mysteria aeternae generationis evolabat; nec Joannes, qui perspicax intellectu erat, nec ullus ex aliis, cum omnes essent maxime versati in doctrina Christi. Cum Judae ait Christus; Quod facis fac citius: hoc dixit ex impetu, ac vehementia sui desiderij, ac amoris moriendi pro salute hominum: posse maturari volebat: inflammatum & ardens ministerium amoris, ac desiderij Christi vitam profundendi pro nostra salute adeo sublime & altum est, ut nec Petrus, nec Joannes, nec aliquis ex Apostolis illud valeat penetrare, investigare, ac aliquantulum attingere; sic transcendit omnem humanum captum.

Alb. Magn. ingens Christi desiderium moriendi non potest explicari.

72. Joan. 13.

Ingens charitas Christi, omnia transcendit.

74. Dan. 13.

Desiderium Christi moriendi transcendit omnem intellectum.

CAPUT XIII.

DERANT autem quidam ipso in tempore, nuntiantes isti de Galilaeis, quorum sanguinem Pilatus miscuit cum sacrificiis eorum. 2 Et respondens dixit illis: Putatis quod hi Galilaei prae omnibus Galilaeis peccatores fuerint, quia talia passi sunt? 3. Non dico vobis: sed nisi poenitentiam habueritis omnes similiter peribitis, 4. Sicut illi decem & octo supra quos cecidit turris in Siloe, & occidit eos, putatis, quia & ipsi debitores fuerint praeter omnes homines habitantes in Hierusalem? 5. Non

5. Non dico vobis: sed si poenitentiam non habueritis omnes similiter peribitis. 6. Dicebat autem hanc similitudinem: Arborem fici habebat quidam plantatam in vinea sua: & venit quarens fructum in illa, & non invenit. 7. Dixit autem ad cultorem vineae: Ecce anni tres sunt ex quo venio quarens fructum in ficulnea hac: & non invenio: Succide ergo illam: ut quid etiam terram occupat? 8. At ille respondens dicit illi: Domine, dimitte illam, & hoc anno usque dum fodiam circa illam, & mittam stercora: 9. & siquidem fecerit fructum: sin autem in futurum succides eam. 10. Erat autem docens in synagoga eorum sabbathis: 11. & ecce mulier quae habebat spiritum infirmitatis, annis decem, & octo: Et erat inclinata nec omnino poterat suam respicere. 12. Quam cum videret Jesus, vocavit eam ad se, & ait illi: Mulier dimissa es ab infirmitate tua. 13. Et imposuit illi manus, & confestim erecta est, & glorificabat deum. 14. Respondens autem archisynagogus, indignans, quia sabbatho curasset Jesus, dicebat turbae: Sex dies sunt in quibus oportet operari; in his ergo venite, & curamini, & non in die sabbathi. 15. Respondens autem ad illum dominus dixit: Hypocritae, unusquisque vestrum sabbatho non solvit bovem suum, aut asinum à praesepe, & ducit adquare? 16. Hanc autem filiam Abrahæ quam alligavit Satanas, ecce decem & octo annis non oportuit solvi à vinculo isto die sabbathi? 17. Et cum hæc diceret, erubescerent omnes adversarii ejus, & omnis populus gaudebat in universis, quæ gloriose fiebant ab eo. 18. Dicebat ergo: Cui simile est regnum dei, & cui simile aestimabo illud? 19. Simile est grano sinapis, quod acceptum homo misit in hortum suum & crevit, & factum est in arborem magnam, & volucres caeli requieverunt in ramis ejus. 20. & iterum dixit: Cui simile aestimabo regnum dei? 21. Simile est fermento quod acceptum mulier abscondit in farinae latae tria; donec fermentaretur totum. 22. Et ibat per civitates, & castella docens, & iter faciens in Hierusalem. 23. Ait autem illi quidam, Domine, si pauci sunt qui salvantur: ipse autem dixit ad illos: 24. Contendite intrare per angustam portam, quia multi dico vobis quarent intrare, & non poterunt. 25. Cum autem intraverit paterfamilias, & clauerit ostium, & incipietis foris stare, & pulsare ostium dicentes: Domine aperi nobis; & respondens dicit vobis: nescio vos unde sitis: 26. Tunc incipetis dicere, manducavimus, coram te & bibimus, & in plateis nostris docuisti: 27. Et dicit vobis Nescio vos unde sitis: discedite à me omnes operarii iniquitatis. 28. Ibi erit fletus & stridor dentium, cum videritis Abraham, & Isaac, & Jacob, & omnes Prophetas in regno Dei, vos autem expelli foras. 29. Et venient ab Oriente, & Occidente, Aquilone & Austro, & accumbent in regno Dei. 30. Ecce sunt novissimi qui erunt primi, & sunt primi qui erunt novissimi. 31. In ipsa die accesserunt quidam Phariseorum, dicentes illi. Exi, & vade hinc: quia Herodes vult te occidere. 32. Et ait illi: Ite, & dicite vulpi illi: Ecce ejicio demonia, & sanitates superificio hodie, & cras, & tertia die consummor. 33. Veruntamen oportet me hodie & cras sequenti die ambulare, quia non capit prophetam perire extra Hierusalem. 34. Hierusalem, Hierusalem qui occidis prophetas, & lapidas eos qui mittuntur ad te, quoties volui congregare filios tuos quemadmodum avis nidum suum sub pennis, & noluit? 35. Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. Dico autem vobis, quia non videbitis me donec veniat cum dicetis: Benedictus qui venit in nomine Domini.

Tertio. Vers. 11. Sabbatho sanat mulierem incurvatam, obmurmurantes Judaeos aperta ratione confutat: quod hic est explicandum.

ARGUMENTUM cum Remissionibus.

Primo. Vers. 1. Occasione Galilaeorum, qui occisi sunt à Pilato, suadet Christus poenitentiam; quod hic est explicandum. Secundo. Vers. 6. Adhibet parabolam de ficulnea infructifera; quod hic est explicandum. Tertio. Vers. 11. Sabbatho sanat mulierem incurvatam, obmurmurantes Judaeos aperta ratione confutat: quod hic est explicandum. Quarto. Vers. 18. Comparat regnum caelorum grano sinapis, & fermento exiguo, de quo dixi tom. 3. c. 28. & supra Math. 13. Quinto. Vers. 23. Docet paucos salvari. Explicavi tom. 2. in Evangelia, cap. 19. Sexto. Vers. 31. Phariseis suadentibus secessum